

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ І
СПОРТУ УКРАЇНИ**

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія Економіка

(Збірник наукових праць)

Випуск 2 (39)

Частина 2

2013

Редакційна колегія:

В.П. Міклова - доктор економічних наук, професор, член-кор. НАН України (*головний редактор*)
М.І. Пітюлич - доктор економічних наук, професор (*заступник головного редактора*)
Н.М. Гапак - кандидат економічних наук, доцент (*відповідальний секретар*)
М.А. Лендєл - доктор економічних наук, професор, член-кор. Національної академії аграрних наук України
А.В. Балян - доктор економічних наук, академік Національної академії аграрних наук України
М.Ю. Рушак - доктор економічних наук, професор
Й.Я. Даньків - кандидат економічних наук, професор
С.С. Слава-Продан - кандидат економічних наук, доцент
С.В. Сембер - кандидат економічних наук, доцент
М.М. Пітюлич - кандидат економічних наук, доцент

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор В.І.Ярема
Доктор економічних наук, професор М.Ю.Рушак

Адреса редакцій: 88017, м. Ужгород, вул. Університетська, 14, Інститут економіки та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кім. 408, тел.: (0312) 64-25-56,
e-mail: visnyk_uzhnu@meta.ua

Засновник і видавець збірника наукових праць – Ужгородський національний університет.
Адреса: 88000, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46.

Видається з травня 1994 року. Збірник наукових праць виходить двічі на рік.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 року.

Затверджено постановою президії ВАК України від 16 грудня 2009 р., №1-05/6 і включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту економіки та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №7 від 23.03.2013 р.

ISSN 0869-0782

<i>Кичко І.І., Кириленко Н.Ю.</i> Перспективи росту продуктивності праці в Україні контексті людського розвитку.....	119
<i>Коваль В.Ю.</i> Роль банківського кредиту в економічному розвитку Закарпатського регіону.....	123
<i>Ковач М.П.</i> Фінансово-економічні ризики рекреаційно-оздоровчої сфери в умовах інноваційної діяльності.....	130
<i>Ковбас І.М.</i> Сутність маркетингового забезпечення підприємства.....	133
<i>Комаров К.С.</i> Алгоритм впровадження на українських торговельних підприємствах інформаційних систем бухгалтерського обліку.....	136
<i>Комлева Ю.В.</i> Оцінка фінансово-економічного стану підприємства як невід'ємна складова його стійкого розвитку в сучасних умовах.....	140
<i>Крива Ю.Р.</i> Сутність територіального розвитку тваринництва як галузі сільського господарства.....	145
<i>Крикун Ю.Г.</i> Аналіз розвитку та сучасних напрямків стратегії Європейського Союзу в сфері інноваційної політики.....	148
<i>Кудирко Л.П., Турасва Т.І.</i> Інноваційні аспекти пріоритетів міжнародного маркетингу в умовах кризи.....	152
<i>Кулаков О.О.</i> Формування вартості ресурсів в господарській діяльності промислових підприємств.....	157
<i>Левандівський О.Т.</i> Організаційна структура сільськогосподарських підприємств.....	163
<i>Левіна М.О.</i> Оцінка та прогнозування розвитку конкурентоспроможності приміських сільськогосподарських підприємств м. Одеса.....	167
<i>Лендел М.А.</i> Проблеми функціонування і пріоритетні напрями розвитку переробних підприємств з виробництва харчових продуктів.....	172
<i>Лендел М.А., Волощук Н.Ю.</i> Передумови і реалії розвитку підприємництва в аграрній сфері Закарпаття.....	177
<i>Лендел О.Д., Бисага Т.В.</i> Особливості формування ефективної маркетингової стратегії підприємства.....	182
<i>Лизанець А.Г., Петраш Д.А.</i> Процесний підхід до менеджменту підприємства: стан та перспективи застосування.....	187
<i>Ліба Н.С.</i> Аналіз інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень.....	192
<i>Ліповська-Маковецька Н.І.</i> Особливості формування регіональної міграційної політики.....	196
<i>Лугова М.С.</i> Розвиток ринку іноземних інвестицій України в контексті поглиблення співпраці з Європейським Союзом.....	200
<i>Люльчак З.С.</i> Регіональна енергетика – сьогодення та перспективи для Західного регіону України.....	205
<i>Мардар Д.О., Борінос І.І.</i> Проблеми економічного обґрунтування цін на освітні послуги в Україні.....	210
<i>Матковський П.С., Гловацька В.В.</i> Модернізація кооперації в аграрному секторі економіки.....	214
<i>Меліхова Т.О., Калюжна Ю.В.</i> Дослідження концептуальних підходів ймовірності банкрутства для своєчасного реагування на загрози економічної безпеки підприємства.....	217
<i>Мельник П.П.</i> Організаційні та економічні проблеми природокористування в агроекосистемах.....	222
<i>Миленький В.М.</i> Інвестиційне забезпечення розвитку економіки депресивного регіону.....	225

групи бізнес-процесу, що виключає її спотворення, скорочує терміни передачі інформації, підвищує адаптивність діяльності підприємства; розглядаючи весь процес створення цінності від початку й до кінця, можна оптимально планувати ресурси, витрати, рівень якості.

Поряд з цим потребує подальшого вивчення

та удосконалення процес застосування сучасних концепцій процесного підходу до менеджменту з врахуванням галузевої специфіки підприємства, пошук ефективних методів подолання перешкод його впровадженню як методичного, фінансового характеру, так і пов'язаних з недостатньою компетентністю персоналу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кравченко А.И. История менеджмента [Текст] / А.И.Кравченко. – М.: Академический проект, 2002. – 560 с.
2. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту [Текст]: підручник / О.Є.Кузьмін, О.Г.Мельник. – К.: Академвидав, 2003.
3. Лизанець А.Г. Моделювання інтегрованої системи управління персоналом виробничого підприємства з використанням функціонального підходу [Текст] // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – Вип. 179. – С. 168-176.
4. Осовська Г. Менеджмент організацій [Текст]: навчальний посібник / Г.Осовська, О.Осовський. – К.: Кондор, 2005. – 853 с.
5. Реинжиниринг бизнес-процессов [Текст: / [Н. М. Абдикеев, Т. П. Данько, С. В. Ильдеменов, А. Д. Киселев]. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – с. 8-10.
6. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі [Текст]: навч. посібник. / Редченко К.І. – Львів: «Світовий світ» – 2003. – 272 с.
7. Репин В.В. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов [Текст] / В.В. Репин, В.Г. Елиферов. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2004. – 408 с.
8. Хаммер М. Реинжиниринг корпорации. Манифест революции в бизнесе [Текст] / М. Хаммер, Д. Чампи. - Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2005. - 288с.
9. Харрингтон Дж. Оптимизация бизнес-процессов (документирование, анализ, управление, оптимизация) [Текст] / Дж. Харрингтон, К.С. Есселинг, Харм Ван Нимвеген. – СПб.: Издательство «Азбука», 2002. – 328 с.
10. Хміль Ф.І. Основи менеджменту [Текст]: підручник / Ф.І.Хміль – К.: Академвидав, 2003. – 608 с.

Одержано 07.03.2013 р.

УДК 657

Ліба Н.С.

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті досліджується теоретичні основи організації аналізу інноваційної діяльності, обґрунтування необхідності й визначення напрямів аналізу інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: аналіз інноваційної діяльності, підприємство-інноватор, управлінські рішення

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В ході інноваційної діяльності дуже часто виникає необхідність аналітичного підтвердження управлінських рішень. Основними напрямками аналізу інноваційної діяльності є: аналіз і оцінка ефективності інновацій, розрахунок нормативної собівартості для визначення порівняльно-аналітичних показників ефективності інновацій, аналіз взаємозв'язків між показниками ефективності

інноваційних проектів і показниками ефективності господарської діяльності, аналіз впливу інновацій на ефективність виробничої діяльності підприємства, технічний аналіз як складова частина планування при ухваленні рішень про реалізацію інноваційного проекту.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, питання формування теоретичної бази й організації аналізу інноваційної діяльності підприємств висвітлені в роботах українських і зарубіжних учених: Е. Крилова, В. Косинського, Н. Бортника, С. Яценко, Я. Крупки, А. Пересада та ін.

Ліба Наталія Степанівна, к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів, Мукачівський державний університет, тел.: 0505797110.

Встановка завдання і мети. Метою даної роботи є формування раціонального підходу до аналізу інноваційної діяльності, напрямів удосконалення методики аналізу інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні існують різні погляди щодо структури економічного аналізу. Серед науковців панує думка щодо поділу аналізу фінансово-управлінської діяльності на фінансовий та управлінський. Безперечно, такий поділ аналізу на фінансовий та управлінський є дещо умовним, хоча, в першу чергу, з аналогічним поділом. Варто відмітити, що думка вітчизняних науковців щодо фінансового та управлінського аналізу є на даний час, неоднозначною.

В основі **фінансового аналізу інноваційної діяльності** лежить аналіз показників фінансового підприємства-інноватора. В умовах економічного впровадження інноваційного проекту застосування методів фінансового аналізу дає можливість дослідити реальний фінансовий стан господарювання, побудувати факторну модель формування фінансових результатів, побудувати модель оптимізації грошових потоків від інноваційної діяльності.

В свою чергу, в залежності від інформаційного забезпечення і зацікавленості груп користувачів у вивченні окремих питань фінансового аналізу інноваційної діяльності підприємства, фінансовий аналіз (як і фінансовий аналіз фінансова звітність) поділяється на **зовнішній** та **внутрішній** [3, с. 123].

По відношенню до поставленої мети і періоду аналізу вихідних інформаційних ресурсів у структурі фінансового аналізу інноваційної діяльності можна виділити:

1) **перспективний аналіз** – застосовується для визначення основних довгострокових тенденцій факторів розвитку інноваційного проекту. Результати такого аналізу є підставою для вибору оптимальніших стратегічних рішень;

2) **оперативний аналіз** – виконується в процесі практичної реалізації інноваційного проекту для забезпечення ефективного управління процесами у випадку змін в економічній ситуації, визначень від попередньо визначених показників діяльності підприємства - інноватора з метою своєчасного коригування управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію негативних явищ і підвищення ефективності використання наявних ресурсів;

3) **ретроспективний аналіз** – проводиться за результатами інноваційної діяльності підприємства за минулий період. Дозволяє комплексно та об'єктивно діагностувати фінансовий стан суб'єкта господарювання, об'єктивно оцінити результати реалізації інноваційного проекту, інтерпретувати тенденції і тенденції розвитку інноваційних

процесів на підприємстві, обґрунтувати перспективні управлінські рішення;

4) **попередній аналіз** – здійснюється у формі прогнозу результатів можливої діяльності підприємства до початку будь-яких господарських операцій і пов'язаний із розробкою проектів, фінансовим плануванням для обґрунтування варіантів управлінських рішень. Він передує безпосередньому процесу виробництва інноваційної продукції та проводиться у вигляді комплексного оцінювання та обґрунтування ефективності впровадження інноваційного проекту для уникнення помилок та неочікуваних ситуацій на етапах роботи над проектом та досягнення позитивного результату [4, с. 37; 3, с. 124].

Управлінський аналіз інноваційної діяльності виступає у якості посередника між інформаційною базою та управлінським персоналом підприємства та є одним із основних інструментів менеджера на етапі економічного обґрунтування прийняття рішень стосовно здійснення інноваційного проекту.

Метою аналізу інноваційної діяльності є: комплексна оцінка та обґрунтування доцільності, безпеки, масштабності та прибутковості здійснення інноваційних проектів; визначення напрямів інноваційного розвитку підприємства та пріоритетних галузей ефективного вкладення капіталу; розробка основних принципів та орієнтирів дієвої інноваційної політики; оперативне виявлення і усунення чинників, що впливають на відхилення фактичних показників проведення інноваційної діяльності від запланованих; розробка оптимальних управлінських рішень, спрямованих на успішну реалізацію інноваційного проекту, зміцнення конкурентних переваг підприємства, покращення його фінансового стану [2].

Етапами детального інноваційного аналізу є:

1. Аналіз і прогнозування напрямів науково-технічного прогресу (НТП) у досліджуваній і суміжній галузях. Цей етап необхідний для розуміння майбутніх технологічних і функціональних загроз.

2. Аналіз фонду проектів і результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) передбачає дослідження вже існуючих підходів.

3. Відбір найбільш ефективних проектів. На цьому етапі потрібно зрозуміти, які проекти є найпрогресивнішими та найефективнішими і яка ймовірність їхнього перетворення на інновації в майбутньому.

4. Аналіз ринку нововведень, який може бути представлений двома більшими блоками: ринком так званих контрактних НДДКР і ринком технологічних ліцензій.

5. Розробка інноваційної стратегії.

6. Аналіз капіталомісткості інновацій, необхідних для реалізації стратегії. На цьому етапі інноваційний аналіз переходить в інвестиційний.

Серед зарубіжних методик проведення аналізу інноваційної діяльності можна виділити такі основні напрями:

- аналіз і оцінка ефективності інновацій.

- розрахунок нормативної собівартості для визначення порівняльно-аналітичних показників ефективності інновацій;

- аналіз взаємозв'язків між показниками ефективності інноваційних проектів і показниками ефективності господарської діяльності;

- аналіз впливу інновацій на ефективність виробничої діяльності підприємства.

Ефективність інновацій характеризується системою показників, які відображують кінцеві результати реалізації, а також співвідношення результатів і витрат, обумовлених розробкою, виробництвом й експлуатацією нововведень.

Перший напрям аналізу - розрахунок трьох основних показників:

- інтегральної ефективності, що враховує кінцеві результати реалізації інновацій у цілому, тобто інтегральний ефект інновацій у розробників, виробників, споживачів і бюджету;

- виробничої (оперативної), фінансової та інвестиційної ефективності, який ураховує кінцеві результати реалізації інновацій у кожного з учасників інноваційного процесу,

- бюджетної ефективності, що враховує фінансові результати здійснення інновацій для державного, регіонального й місцевого бюджетів.

Другий напрям аналізу - розрахунок нормативної собівартості для визначення порівняльно-аналітичних показників ефективності інновацій.

Застосування методики розрахунку нормативної собівартості для визначення порівняльно-аналітичних показників ефективності інновацій полягає в такому:

- підготовляють усю вихідну інформацію, необхідну для визначення обсягу нормативної собівартості продукції в рамках розробки інноваційного проекту (нового виробу або нової технології);

- розраховують капітальні вкладення, необхідні для реалізації інноваційного проекту;

- виконують розрахунок нормативної собівартості продукції по новому виробу або технології за кожною статтею калькуляції та в поелементному розрізі;

- розраховують порівняльно-аналітичні показники ефективності інноваційного проекту в базисних і прогнозних цінах двома методами:

- методом порівняння ефективності інноваційних проектів виходячи з рівневого значення (абсолютних величин) таких найважливіших показників, як прибуток, дохід, додана вартість і витрати на одну умовну одиницю продукції за аналоговою і новою технологією;

- методом розрахунку приростних показників ефективності інноваційних проектів (відносних величин) з виділенням інтенсивних і екстенсивних чинників зміни ефективності.

Така методика дасть змогу оцінити не тільки відносну, а й абсолютну ефективність інноваційного проекту (нової технології).

Третій напрям аналізу - вивчення

взаємозв'язків між показниками ефективності інноваційних проектів і показниками ефективності господарської діяльності.

Аналіз впливу інновацій на ефективність виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства спрямований на визначення ступеня впливу реалізованих нововведень на:

- зростання доданої вартості й прибутку за рахунок економії трудових, матеріальних витрат, зменшення витрат на амортизацію та інші витрати, зниження собівартості продукції;

- зміна рентабельності майна та власного капіталу.

У процесі аналізу потрібно виявити тенденції в масштабі впливу нововведень на зміну узагальнюючих і часткових показників, які характеризують ефективність виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства в цілому.

Отже, в процесі аналізу впливу інноваційних проектів на ефективність діяльності підприємства встановлюють ступінь зміни узагальнюючих і часткових показників ефективності діяльності підприємства за рахунок сумарної дії всіх чинників кожного чинника окремо.

У разі потреби здійснюють поглиблений аналіз причин, які мали вплив на невиконання бізнес-плану щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Для аналізу впливу інноваційних проектів на зміну показників ефективності діяльності підприємства необхідно, щоб ефективність науково-технічних заходів і ефективність діяльності підприємства розраховувалися за допомогою показників, однорідних за економічним змістом.

Четвертий напрям аналізу - аналіз впливу інновацій на ефективність виробничої діяльності на прикладі двох основних показників - собівартості продукції і потенційного прибутку.

При аналізі в певній послідовності визначають:

- випуск продукції за попередній рік у цінах, що діяли на кінець року;

- собівартість виробленої продукції за попередній рік у цінах, що діяли на кінець року;

- витрати на одну умовну одиницю виробленої продукції в цілому та за елементами витрат за попередній рік у цінах і тарифах, що діяли на кінець року;

- частку окремих елементів витрат у загальній їх сумі;

- загальний обсяг виробленої продукції звітного року (за планом і фактично) у цінах, що діяли на кінець попереднього року;

- собівартість виробленої продукції у звітному році при збереженні умов її виробництва в базисному році в цінах, що діяли на кінець попереднього року. Із цією метою обсяг виробництва продукції у звітному році (без урахування зміни цін та інших умов) множать на рівень витрат попереднього року, перерахованих на ціни, що діяли на кінець попереднього року;

економію від зниження собівартості, що може бути отримана в планованому році за рахунок сумарної дії техніко-економічних чинників. Для розрахунку впливу на собівартість виробленої продукції основних техніко-економічних чинників розглянемо такі групи: 1) підвищення технічного рівня виробництва за рахунок реалізації інноваційних проектів; 2) поліпшення організації виробництва й управління за рахунок впровадження нових технологій; 3) зміна обсягу та структури виробленої продукції;

Собівартість загального обсягу виробленої продукції звітного року (за планом і фактично) у цінах на кінець базисного року, в умовах виконання планованого року. Для цього із собівартості виробленої продукції звітного року, розрахованої за рівнем витрат базисного року, віднімаємо економію собівартості, отриману за рахунок позитивного впливу всіх техніко-економічних чинників.

Відсоток витрат на одну умовну одиницю виробленої продукції у звітному році (за планом і фактично) у цінах на кінець базисного року через різницю величини собівартості звітного року в цінах на кінець попереднього і в умовах виконання планованого року на вартість обсягу виробленої продукції звітного року в цінах базисного року;

Відсоток зниження витрат на одну умовну одиницю виробленої продукції в звітному році за рахунок сумарної дії техніко-економічних чинників. Для цього різницю у витратах на одну умовну одиницю продукції звітного і попереднього року ділять на витрати (у копійках) на одну умовну одиницю виробленої продукції попереднього року. Отриманий результат множать на 100;

Зміна собівартості продукції за рахунок зміни цін на сировину, матеріали, паливно-

енергетичні ресурси та зміни вартості робочої сили;

• собівартість звітного року (за планом і фактично) у цінах й умовах виробництва планованого року підсумовуванням собівартості звітного року в цінах попереднього року й умовах виробництва звітного року із загальною величиною зміни собівартості за рахунок зміни цін на сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, робочу силу та інші витрати;

• зміна вартості виробленої продукції та прибутку у звітному році за рахунок зміни цін на готову продукцію, яку випускає і реалізує підприємство;

• витрати на одну умовну одиницю виробленої продукції виходячи із собівартості продукції в цінах та умовах виробництва звітного року й вартості продукції звітного року в цінах попереднього року;

• вартість загального обсягу виробленої продукції в цінах звітного року підсумовуванням вартості виробленої продукції в цінах попереднього року й загальної вартості зміни цін на готову продукцію у звітному році;

• витрати на одну умовну одиницю виробленої продукції в цінах і умовах звітного року через розподіл собівартості виробленої продукції в цінах і умовах звітного року на вартість виробленої продукції в цінах звітного року [1; 35 с.].

ВИСНОВКИ

Отже, перелічені методики аналізу ґрунтуються на використанні комплексної системи показників з визначенням впливу впровадження інновацій на основі показники діяльності: дохід, собівартість і прибуток. Дані методики із урахуванням особливостей формування інформаційної бази для проведення аналізу інноваційної діяльності можуть бути використанні у вітчизняній практиці.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кантаєва О. Удосконалення методики аналізу інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень/Кантаєва О., Галушко Є.// Бухгалтерський облік і аудит – 2008. – № 7. – С. 35 – 46.
2. Левицька О.О. Організація аналізу інноваційної діяльності [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgrp/ekon/2009_1/v45ek24.pdf.
3. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Одержано 11.03.2013 р.